

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. februarija 1897.

Politiški oddelek.

Volilcem v premislek.

Le še par tednov nas loči še od volitev. Zato je že treba, da se volilci že sedaj dobro premislite, koga boste volili. Od dobrih poslancev je odvisno, kako se bode vladalo v Avstriji bodočih šest let. Zato je pa treba, da volilci izveste od kandidatov natančno, kakšno stališče mislijo zavzeti v raznih vprašanjih.

Pred vsem mora biti kandidat naroden. Biti mora mož, ki ni morda svoje narodnosti iznašel še le pred volitvami, ampak ki se tudi poprej nikdar ni sramoval pokazati svojega narodnega prepričanja in biti član raznih narodnih društev. Imamo namreč več mož, ki so še nedavno kaj postrani gledali narodnost, a so še le zadnji čas narodni postali, ko so spoznali, da bi to utegnilo morda biti dobro sredstvo za volilno agitacijo. Od vsakega poslanca naj se zahteva, da bode pristopil jugoslovanskemu klubu. Volilci naj od svojih kandidatov zahtevajo v tem oziru točne izjave in se ne smejo zadovoljiti s kakim polovičarskim odgovorom, morda v obliki, kakršno ima v tem oziru sklenena resolucija zaupnih mož katoliške stranke. Od kandidata pa je zahtevati, da se bode ravnal tudi po sklepih klubovih, kajti Jugoslovani bodo le tedaj kaj veljali na Dunaju, ako bodo v vseh važnejših vprašanjih složno postopali. Če je složen, si mali klub pridobi veljavo in ugled, ako pa vsak klubov član hodi svojo pot, pa tudi velik klub nobenega ugleda ne more imeti.

Sedaj je posebno važno, da so slovenski poslanci zvesti narodnjaki, kajti v bodočem državnem zboru utegnejo priti na dnevni red vprašanja, ki se bodo dotikala narodnih in državnopravnih razmer v naši državi. Tako ni izključeno, da pride na dnevni red češko vprašanje. Ta stvar je pa za nas jako zanimiva, kajti utegne biti kaj v tesni zvezi z našim slovenskim jezikovnim vprašanjem. Gledati bode nam pri tem, da si zagotovimo

tudi našemu narodu potrebno jamstvo za njegov napredek in razvoj, kajti če sedaj zamudimo, bode zamudo težko popraviti.

Nadalje je pa treba, da je kandidat nezavisen. Voliti ne smeme nikogar, ki mora morda še le dovoljenja prositi, če sme kandidovati. Po našem mnenju že smisel parlamentarizma zahteva, da se nikdo na noben način ne ovira v kandidaturi. V volilnih stvareh naj imajo govoriti samo volilci. Vsak drug pritisk je neumesten, krivičen in škodljiv zdravemu razvoju parlamentarizma. Volilci, pa tudi pomislite, da poslanec, ki popolnoma svobodno kandidovati ne sme, pa tudi pozneje svobodno postopati ne bode mogel. V važnih vprašanjih bode moral glasovati, kakor se mu bode ukazalo.

Nadalje pa bodi poslanec izveden mož. Tu ne rečemo, da je moral dovršiti visoke šole, ampak imeti mora potrebno politično in gospodarsko izobraženost, naj si jo je pridobil kakor koli. Večkrat tudi kdo, ki ni dosti študiral, ima več sposobnosti za javno delovanje, kakor drugi, ki si je morda pridobil doktorsko diplomo, a se pozneje za javne stvari ni dosti brigal. Izberimo si za poslance torej može, ki so že poprej javno delovali, o katerih vemo, da imajo potrebne politične sposobnosti.

Potreba je pa tudi, da kandidat pozna povse potrebe svojih volilcev vseh stanov, ker le tak mož jih bode mogel zares zastopati. Treba je pa, da jih spozna iz praktičnega življenja, ne pa le iz kakih poročil. Možje, ki ne poznajo ljudskih potreb, ne morejo biti dobri ljudski zastopniki. Za poslanca ni dosti, da je morda prečital nekaj knjig o narodnogospodarskih in socijalnih preosnovah, posebno ker se nasveti v tacihi knjigah pač večkrat lepo dajo čitati, a v praktičnem življenju se pa ne dajo uresničiti, ker se pisatelj knjige ni dovolj oziral na dejanske razmere. Večkrat so pa nasveti dobri, a so primerni za druge dežele in druge razmere, nego so pri nas. Tu naj omenimo, da je znani krščanski socijalist dr. Scheicher dokazoval v svojem listu, da je jedina rešitev socijalnega vprašanja v tem, da se odpravi jemanje obresti. Dokazoval je, da to zahteva tudi katoliška cerkev.

Kdor pozna sedanje razmere, ta ve, da je ta misel povse neizvedljiva. Brez obresti bi nikdo ne posojeval. Zato se tudi katoliški shod v Solnogradu se izrekel proti njej, ko jo je nekdo sprožil. To se je nam zdelo potrebno omeniti, da ljudje spoznajo, da tisti učeni socialisti, ki življenja v dejanju ne poznajo, ne bodo ljudstva osrečili.

Narodna stranka bode si prizadevala, da si za kandidate izbere može, ki imajo vse potrebne sposobnosti za poslance in torej na srce polagamo svojim čitateljem, da zanje delujejo, da bodo voljeni v blaginjo in čast narodovo.

Politični pregled.

Volitve. — Na Češkem so v peti kuriji v nemškem delu dežele socialisti dosegli velike uspehe. Tako je samo v Toplicah voljenih 84 volilnih mož. Pa ne le v mestih, temveč tudi na kmetih so po Češkem socialisti dosegli mnogo uspeha. V češkem delu dežele imajo socialisti nekaj manje zaslombe, a tudi tukaj napreduje socializem in se socialisti posebno odlikujejo z razganjanjem mladočeških shodov. — Na Dunaju tudi socializem močno napreduje. V peti kuriji bodo najbrž skoro povsod zmagali socialisti. Krščanski socialisti se ne morejo ponašati, da imajo narod za seboj, temveč le nekatere sloje. Pri delavcih zgubili so zaupanje, od kar je očitno, da ne mislijo držati, kar so obetali. — Na Štajerskem so v Celju, Knittelfeldu, Trbovljah, Teharjih in Mürzuschlagu zmagali socialni demokratje. Na južnem Štajerskem podpirajo v peti kuriji Nemci socialiste. Mej Slovenci v peti kuriji ni složnosti. Nekaterim ljudem, kateri hočejo za vsako ceno prepir, ni po volji kandidatura g. Hribarja. Izpodtikajo se celo nad tem, da je Kranjec. Po shodih navajajo vse mogoče malenkosti, ki jih je morda zagrešil v svojem listu. Delujejo po receptu, kakor se je bila v svojem času začela gonja proti gosp. Svetcu na Kranjskem. Porabili so se tedaj vsi mogoči sofizmi, da bi dokazali, da je to slovenski veteranliberalec v najslabšem pomenu besede. Sedaj so iztuhtali, da bi Hribarja s tem zrinili, da naj se odpovesta oba nasprotna kandidata, in se postavi nov. To je pa povse nesnovano. O dveh kandidatih govora biti ne more, ker je shod zaupnih mož bil postavil vendar le jednega kandidata. Čičkar od tistega časa pri nikomur, komur je za slogo in disciplino, ne pride v poštev. Kakor se sliši, se sedaj hoče vriniti neki odvetniški koncipient, ki potreba delujočega prebivalstva ne pozna. — V Istri se volitve volilnih mož ugodno vrše za Slovane, in je upati, da v peti kuriji zmaga dr. Laginja. — Na Koroškem ni dosti upanja, da bi Slovenci zmagali s kakim svojim kandidatom. V nemških krajih so pa konservativci še na slabšem, kakor so bili ob zadnjih deželnozborskih volitvah. Razmere stoje najboljše za narodne Nemce.

Volilna reforma na Moravskem. — Moravskega deželnega zbora večina se še vedno brani razširiti volilno pravico, ker ve, da potem pridejo Nemci v manjšino. Po moravskih mestih volijo v deželni zbor še vedno samo tisti, ki plačujejo vsaj po 10 gld. davka, v Brnu zahteva se pa za volilno pravico celo 20 gld. davka. Le pri takem volilnem redu se da ohraniti nemška večina.

Odlikovanja. — Cesar je podelil bivšemu predsedniku zbornice poslancev briljante k viteškemu križu Leopoldovega reda podpredsednikom Kathreinu in Abrahamoviču pa komanderski križ Leop. reda. Načelniku pisarne zbornici poslancev Halbanu je podelil naslov in značaj sekcijskega načelnika.

Kreta. — Položaj na Kreti postaja vedno bolj zamotan. Grška ne odjenja, velesile pa ne puste da bi si ta prisvojila otok. Sedaj vladujočih razmer na Kreti je kriva edina Turčija. Mesto da bi bila ondi izvela reforme, je nahujskala mohame-

dance, da naj napadejo kristjani, češ s tem se zavleče izvedba reform, ki more biti le v škodo sultanovi blagajnici. Velesil se pa Turčija itak nič ne boji, ker ve, da vsled nejedinstvi mej seboj ne bodo odločno nastopile proti nji. Kakor niso velesile nič prikrajšale Turčije zaradi klanja Armencev v Carigradu, tako ji tudi ne bodo nič posebnega storile zaradi krvavih pobojev na Kreti. Posebno slaba stran krečanskega vprašanja je ravno ta, da velevlasti iz strahu druga pred drugo ne posežejo resno vmes. Grška kot mala državnica uvidevša grozno stanje, v kateri se nahajajo njeni rodni brati na Kreti je sklenila se podati za te boj. Narod grški je to zahteval in kralj se je vdal zahtevi. Kralj Jurij je sporočil raznim vladarjem, da mu ni mogoče ustavljati se narodovi volji, ki tirja združenje Krete z Grško. Ko bi žalil ta domovinski čut bi moral s svojo družino za vselej zapustiti Grško in prestol. Pripravljal se je že upor, če bi se kralj ne bil udal. Grška vojska je že prišla do resnih bitk z Turki. Na čelu grške vojske sta princa Jurij in Nikolaj ter kraljev pobočnik Vassos, kateri je dobil povelje od vojnega ministra, naj v ime kralja Jurija zasede otok, prežene Turke iz njihovih utrdb in proglasi Kreto za del grškega kraljestva. Velesile imajo svoje ladije zasidrane v vseh važnih krečanskih postajankah. Le to je žalostno, da vsled nesporazumljenj ne vedo prav kaj jim je storiti. Za enkrat so se dogovorile da bodo branile Grški zasedanje Krete. Grška se za velesile dosti ne meni, računajoča na njih nejedinstvo. V vsem se ne moti, kajti znano je že, da Anglija nekam simpatizuje v Grško. Sploh pa simpatizuje malone ves svet z Grško, ki hoče oteti Krečane. Po Italiji in Franciji se vrže velikanske demonstracije v prilog postopanju Grške. To občno mnenje morajo velesile tudi kolikor toliko vpoštevati. Grška sama pravi, da hoče le na Kreti red napraviti in ne kaliti svetovnega miru. In to naj se ji pusti.

Turčija. — Ti nesrečni Turčiji se čedalje slabše godi na vseh koncih. Dasi so ji velesile veliko preveč naklonjene, mej tem ko bi nasprotno imele prav kratek obračun narediti ž njo, vendar se bo moč njena sama spodjedla. Na vseh koncih vre. Grozni dogodki na Kreti delajo ji strašne preglavice, v Makedoniji se pa snuje vstaja, ki utegne resne posledice imeti za Turčijo. Turška vlada se sicer pripravlja za odpor, a ni verjetno, da bi zmogla ob ednem zamotane razmere na Kreti in v Makedoniji. Prav vse kaže, da mora priti katastrofa za Turčijo. Velevlasti se bodo konečno morale sporazumeti za njeni konec. Ne bo li to šlo z lepa, pelo le orožje. Velevlasti se tudi prav resno pripravljajo na vse eventualnosti. Rusija ima v Odesi v Črnem morju pripravljenih že 80.000 mož, ki morejo takoj odriniti, če bi bilo treba.

Obrtnija.

Stranski proizvodi pri dobivanju oglja.

Prejšnje čase se je les kemično porabil samo za dobivanje oglja, kotrana in pepela, pri čemer so se rabili jako priprosti načini in torej ne moremo reči, da je dotično dobivanje bilo povse umno.

Dandanes se les v kemičnem obrtu v velikem obsegu rabi. Poprej malo rabljeni stranski proizvodi iz lesa, očetna kislina, metilni alkohol in aceton se v veliki meri rabijo v veliki industriji na pr. za napravo brezdimnega smodnika in kotranskih barv, potem se vedno bolje rabi celuloza za izdelavo papirja in se je razširila poraba lesa za napravo oksalne kisline, strojilnih in barvnih izvlečkov